

Niels Henrik Toftvang

om børn

Skoleåret er lige begyndt, men drengene mangler penge til at købe sko for. Foto: Thomas Aue Sobol

ringens program for at eliminere børnearbejde.

Kritikere mener dog, at der er langt til en effektiv kontrol af de 850.000 kakaofarme, som ligger isoleret i skovene langt fra asfalterede og myndighedskontorer.

Et af de store spørgsmål er, om der også foregår reelt tvangsarbejde eller menneskehandel i Ghana kakaoområder.

Da dr. Osman Alhassan fra Institute of African Studies ved University of Ghana arbejdede på Swedwatch-rapporten fra 2006, mødte han tre børn på 12, 14 og 15 år fra det fattige nordlige Ghana.

De indgik i, hvad forskeren vil kalde tvangsarbejde. Børnene arbejdede i en landsby i Sefwi Wioso-området, hvor Toms køber kakaobønner.

En af drengene fik 1.000 kr. og en cykel for i to år at arbejde næsten 10 timer dagligt.

»Selv om børnene er sendt af sted af forældrene, kan jeg ikke kalde det for andet end

tvangsarbejde, for det sker næppe med børnenes fri vilje. De samme forældre, som føder børnene, giver dem også væk for penge,« siger Dr. Osman Alhassan.

I dag hævder regeringen, at der ikke er tvangsarbejde på kakaofarmene.

I den seneste tid er der ellers blevet afsløret flere tilfælde af menneskehandel med børn i den vestlige kakaoregion mod grænsen til Elfenbenskysten.

Undersøger sagen

Regeringen siger, at børnene skulle føres gennem Ghana, men vil alligevel have undersøgt, om der er en forbindelse til landets kakaoindustri.

Også Red Barnet mener, at der er problemer med menneskehandel. Senioranalytiker Anita Sheth, der arbejder for den canadiske gren af organisationen, rejste i marts til grænsen mellem Burkina Faso og Ghana. I landsbyen Po fandt hun børn og unge,

der havde været ofre for menneskehandel.

»Målet er ofte Elfenbenskysten, men først arbejder børnene under kummerlige vilkår i Ghana,« siger Sheth.

Et eksempel er den nu 18-årige Francis og hans tre kammerater: De fik 90 kr. hver for tre måneders illegalt arbejde på kakaofarme i Ghana, og derefter blev de ikke betalt. I Elfenbenskysten blev drengene slået og udnyttet, og menneskehandleren – en fjern slægtning – tog en stor del af deres beskedne løn.

Efter to år opgav Francis at tjene penge til sin familie og sneg sig i fjor tilbage til Burkina Faso.

Sheth mener, at problemet med menneskehandel ikke vil blive løst, før Ghana og kakaoindustrien også retter indsatsen mod fattige lande som Burkina Faso og Mali, hvor børnene rekrutteres.

I kakaoområderne møder vi også mange migrantarbej-

dere, der er kommet med deres familier fra nord. Flere bønder fortæller, at de betaler migranterne 1.500-2.000 kr. om året – langt under den lovlige mindsteløn på knap 11 kr. om dagen. Andre migranter, som familien Karim fra Amekukrom, får en tredjedel af høsten.

Tvunget til at fortsætte

»Ejeren af farmen er lige død, men selv om vi ikke tjener meget på kakaoen, håber vi, at vi kan fortsætte arbejdet. Vi har ikke andet at leve af,« siger Abdul Karim, der har syv døtre.

Når døtrene har fri fra skole, hjælper de faderen, for han har ikke penge til at hyre daglejere. I år regner Abdul med at tjene lidt over 3.000 kr. på høsten.

Men trods de fattige kår har migrantarbejderne håb for deres børn.

»Hvis en af dem bliver præsident, er jeg tilfreds,« siger en anden kakaoarbejder, Ab-

BØRNEARBEJDE

I år er der offentliggjort en undersøgelse, som dækker 60 pct. af kakaoområderne og bl.a. omfatter interviews med 3.452 børn. Undersøgelsen viser, at farmene typisk er små familiefarme, hvor børnene hjælper deres forældre og går i skole. Men den viser også at:

- 46 pct. af børnene laver mindst én skadelig aktivitet. De arbejder f.eks. uden ordentlig beskyttelse, bruger machete eller laver tunge løft.
- 19 pct. arbejder så meget, at det kan have negative effekter.
- 18 pct. af de børn, der ikke lever med deres forældre, føler, at de ikke kan besøge dem – mest på grund af økonomi. Enkelte børn ved ikke, hvor deres forældre bor.
- 17 pct. af børnene har oplevet at blive slået, oftest af forældrene.
- 90 pct. er tilmeldt grundskolen, men 54 pct. kan hverken læse eller skrive.
- Med undersøgelsen følger nye regler i Ghana: Børn under 18 år må ikke bruge macheter, plukke, flække kakao eller bære kurve med bønner, der vejer mere end en tredjedel af deres kropsvægt. Det forslås dog samtidig, at grænsen for let arbejde sættes ned fra 13 år til 12 år. Ghana har sat som mål at udrydde de værste former for børnearbejde i kakaoindustrien inden 2011.

Kilder: ILO, Toms, Udenrigsministeriet, Ministry of Manpower, Youth and Employment, Ghana

dul Salifu, der har otte børn.

Men det er ikke sikkert, at det bliver så nemt at komme videre fra Amekukrom. Mange kakaobønder ender i gældsfælder, fordi de tager dyre låne til at betale for udgifter til farmen eller børnenes videreuddannelse.

Bønderne kan ikke låne penge i banken, og derfor går de til velhavende farmere, der tager 100 pct. i rente. En familie fortæller, at den lånte knap 1.000 kr. til at betale for sprøjtegifte, en begravelse og første år af datterens kontoruddannelse. Efter et år magtede familien at betale 500 kr. tilbage, og gælden voksede til 1.500 kr. Nu er der ikke mere råd til datterens uddannelse, og gælden risikerer at nå 3.000 kr., hvis kakaohøsten ikke bliver god.

Jonathan vil være læge

I Amekukrom trækker den 14-årige Jonathan en ternet kuffert frem fra under sengen. I hytten af tørret mudder, der slår revner, knapper Jonathan så sin hvide skjorte.

Drengen går over den røde jord og ned forbi kakaotræerne, hvis frugter har størrelse og form som rugbybolde.

Mens Jonathan balancerer på træbrædderne, der slår en usikker bro mellem sivene, taler han om pytoner og kobraer. Han har vel slået 10 slanger ihjel, mens han har arbejdet på kakaofarmen, men nogle gange flygter han, fordi slangerne er for farlige. Engang var der en dreng, der døde, fordi han ikke fik modgift.

Når man spørger børnene i Amekukrom, om de vil være kakaofarmere, når de bliver voksne, svarer de fleste: »Nej, det er for hårdt.«

Jonathan vil være læge. For en måned siden havde han smerter i hele kroppen, fordi hele ferien gik med at arbejde på kakaofarmen fra dagry til solnedgang. Lægen gav ham noget smertestillende.

Nu er Jonathan på vej i skole, og efter sjette klasse betyder det en times gang gennem skoven. Men det er en kort distance i forhold til mange andre steder.

Har ikke råd til skolegang

Tag for eksempel 15-årige Francis fra landsbyen Apen-temadi, der skal gå to-tre timer hver vej, hvis han vil

- **Areal:** 299.460 kvadratkilometer
- **Indbyggertal:** 22,9 mio.
- **Gennemsnitslevialder:** 59,12 år (Danmark 77,44)
- **Væsentlig eksport:** Guld, tømmer og kakao
- 31,4 pct. lever under fattigdomsgrænsen
- 3,1 pct. af den voksne befolkning har aids
- Ghana blev uafhængigt den 6. marts 1957

Kilde: BBC, The World Factbook, Nationalmuseet
Research: Nis Pedersen og Christa Moesgaard
JP-grafik: JBN, AH

fortsætte i gymnasiet. Francis har ikke råd til at betale for skolegangen, og derfor arbejder han nu på onklens kakaofarm.

»Jeg er god til matematik og vil gerne være bankmanager,« siger Francis, mens han masserer bønnerne på tørrebordet. Men han tør ikke spørge onklen om penge for arbejdet.

Et andet sted i Amekukrom, hos Mawuli og Timothy, sidder Mawulis far i hyttens mørke med fødder, der synes at vokse i størrelse for hvert minut. Faderen faldt om en morgen, og nu kan han ikke gå. Fra mørket ser han Timothy vise, hvordan man flækker en kakaofrugt. Timothy holder den gule frugt i venstre hånd, mens han med højre placerer tre præcise hak med macheten og vrider frugtskallen af.

Den 13-årige dreng håber, at familien snart får penge for de første kakaobønner, så han kan få købt sko og komme i skole som de andre børn. Det bliver ikke i dag, det ved han godt. Men måske i morgen. ■

Artiklen er lavet i samarbejde med Frederick Asiamah fra den ghanasiske ugeavis Public Agenda.